

KRIMINALOMSORGENS YRKESFORBUND

Justis- og beredskapsdepartementet
v/statsråden

Kopi:
KY sentralstyret
YS Stat

Deres referanse:

Vår referanse:
TL/2025-09/02

Dato:
09.09.25

VEDRØRENDE TILLITSKRISEN I KRIMINALOMSORGEN

Det vises til møte i Justisdepartementet 19. august om mulige tiltak for å møte bemanningsutfordringer i kriminalomsorgen. Møtet adresserte også den av forbundet uttrykte tillitskrise knyttet til håndteringen av de utfordringer som kriminalomsorgen er stilt overfor, hovedsakelig rundt bemanning og kompetansesammensetning.

Forbundet vil innledningsvis peke på at det er kriminalomsorgens hovedmål å gjennomføre varetektsfengslinger og straffereaksjoner på en måte som gir tillit i samfunnet og som kan motvirke ytterligere straffbare handlinger. Dessuten skal kriminalomsorgens ansatte legge til rette for at domfelte kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster. For å nå virksomhetens mål må dens ansatte være i besittelse av nødvendig kompetanse og bemanningen må ha en slik sammensetning og være i et slikt antall at måloppnåelse er sannsynlig uten at det går på bekostning av de ansattes eller innsatte/domfeltes sikkerhet.

Etter forbundets oppfatning er kriminalomsorgen på det nåværende tidspunkt organisert og ledet på en slik måte at måloppnåelse vanskeliggjøres og sikkerheten for både virksomhetens ansatte og det klientellet som gjennomfører varetektsfengsling og straffereaksjoner er satt under et slikt press at det er risiko for hendelser med tragisk utfall og tap av menneskeliv.

Som vi uttalte i det omtalte møtet i Justisdepartementet er det forbundets bestemte oppfatning at tjenesteproduksjonen i kriminalomsorgen i all hovedsak tidligere har vært fundamentert på førstelinjens arbeid i turnus og under avdelingstjeneste. På spørsmål om det har vært et politisk ønske om en endring ga statsråden til kjenne at det ikke er gitt politiske signaler om en endring i fengselsbetjentens profesjonsutøvelse og en vridning til en annen tjenesteproduksjon. Forbundet finner det derfor merkelig at det på virksomhetens tariffseminar ble presentert tall som viser at førstelinjen i kriminalomsorgen de senere årene er redusert med 400 årsverk. Denne reduksjonen har dessuten funnet sted i en periode der virksomheten totalt sett har vært tilført tilsvarende 500 stillinger.

På denne bakgrunn mener forbundet det ikke er samsvar mellom departementets uttrykte oppfatninger om virksomheten og de operative beslutninger som direktoratet har fattet knyttet til bemanning og sammensetningen av personellet. Den presenterte statistikken gir også grunnlag for å stille spørsmål om hvorvidt profesjonsutøvelsen for kriminalomsorgens førstelinjeansatte endres uten at det er politisk grunnlag for dette. For forbundet virker det klart at en endring i innholdet for de ansatte er av vesentlig betydning for virksomhetens muligheter til å rekruttere og beholde ansatte.

Forbundet uttrykte under møtet i departementet at det er tre faktorer som er av avgjørende betydning for virksomhetens muligheter til å løse bemanningsutfordringene. For det første handler det om arbeidets art og innholdet i arbeidshverdagen for de ansatte. Generalistmodellen som har vært gjeldende for fengselsbetjentrollen i godt over en mannsalder oppleves å være under angrep gjennom styringssignaler og beslutninger fattet i arbeidsgiverlinjen. Det er i ferd med å etableres et skille mellom arbeidstakere som skal utføre miljøterapeutisk arbeid og medarbeidere som skal stå for sikkerhetsarbeidet innenfor straffegjennomføringen. En stolt del av og en svært stor styrke ved norsk

kriminalomsorg har vært fengselsbetjentens dobbeltrolle som både sikkerhetsaktør og relasjonsbygger som kan bidra for å hindre tilbakefall til kriminalitet. Det har gjort profesjonen attraktiv for svært mange etatsutdannede gjennom årene. En reduksjon av fengselsbetjenten i turnus til en ren fangevokter er ikke bare et gufs fra fortiden. Det utgjør også en betydelig trussel mot den posisjon norsk kriminalomsorg har fått internasjonalt. Etter forbundets oppfatning medfører den også betydelig risiko for manglende måloppnåelse på sikt.

Videre handler det om at det utførte arbeidet må kompenseres på en måte som oppleves som rettferdig i dagens arbeidsmarked. I en situasjon der enkelte grupper av ansatte blant kriminalomsorgens medarbeidere åpenbart er attraktive for andre offentlige virksomheter eller sågar private aktører har kriminalomsorgens ledelse vist at de verken ønsker eller evner å møte utfordringen kompensasjonsnivået innebærer, til tross for mange og konkrete innspill fra de ulike fagforeningene som er representert innenfor virksomheten.

Så handler det dessuten om hvorvidt arbeidstakerne opplever at arbeidet de gjør anerkjennes og oppleves verdifullt. I en situasjon der enheter og regioner gir klare direktiver på at den økonomiske situasjonen tilsier at medarbeidere skal nektes kompetansehevende tiltak fordi fraværet av bemanning koster for mye, sender svært uheldige signaler til de ansatte. Når det på enkelte enheter dessuten oppleves at de ansatte ikke innvilges permisjoner for å delta på tradisjonsrike arrangementer som etatsmesterskap eller sågar ikke får fri til å delta på sosiale arrangementer i arbeidsgivers regi fremstår det for forbundet normalt at ansatte vil søke seg bort fra en virksomhet som åpenbart ikke anerkjenner medarbeidernes verdi.

Som om ikke de forhold vi har omtalt ovenfor er vanskelige nok mottar vi nærmest daglig orienteringer om at partssamarbeidet etter den norske modellen er utsatt for betydelig press i dagens kriminalomsorg. I særlig en region er det åpenbart for oss at samarbeidet helt har sluttet å fungere og det kan hevdes at kunnskapen på arbeidsgiversiden om Hovedavtalen og annet lov- og avtaleverk er på et historisk lavt nivå. Forbundet sentralt opplever dessverre en tilsvarende utvikling i vårt samarbeid med direktoratet. De tillitsvalgte er svært viktige medspillere for å sikre virksomhetens måloppnåelse. Det kommuniseres at de tillitsvalgte er utfordrende for ledelsen, sågar kommer det uttalelser om at kriminalomsorgens tillitsvalgte er de vanskeligste som ledere har møtt innenfor arbeidslivet. Slike uttalelser gjør lite for å skape et løsningsorientert og godt samarbeidsklima.

Kriminalomsorgens Yrkesforbund organiserer bredt i kriminalomsorgen. Vi er opptatt av å finne gode løsninger på de utfordringer som virksomheten er stilt overfor, men med de utfordringene som er skapt over tid er det trolig behov for at departementet tar aktiv del i å forsøke å løse. For tiden er det dessverre svært lite som tyder på en konkret bedring av bemanningssituasjonen, de ansattes arbeidsvilkår eller at arbeidsutførelsen innebærer trygg og god måloppnåelse.

Forbundet stiller mer enn gjerne til nok et møte i anledning vår uttrykte mistillit mot både departement og direktoratsledelse.

Med hilsen

Tor Erik Larsen
Forbundsleder